

Antea Group Archeologie 2016/106

Bureauonderzoek

Dijktracé dorpskern Ouderkerk aan de Amstel

projectnummer 410759
definitief revisie 01
7 september 2016

Antea Group Archeologie 2016/106

Bureauonderzoek

Dijktracé dorpskern Ouderkerk aan de Amstel

projectnummer 410759
definitief revisie 01
7 september 2016

Auteurs

R.L. Fens
I. Vossen

Opdrachtgever

Waternet
Postbus 94370
1090 GJ Amsterdam

datum vrijgave	beschrijving revisie 01	goedkeuring	vrijgave
30-9-'16	definitief	M. Booijink 	W. van Boekel

Inhoudsopgave

Blz.

Samenvatting	2
1 Inleiding	3
2 Beschrijving onderzoekslocatie	4
2.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied	4
2.2 Huidig en toekomstig gebruik	5
2.3 Archeologisch beleid en regelgeving	5
2.4 Landschappelijke situatie	6
2.4.1 Historische situatie en mogelijke verstoringen	9
3 Bekende waarden	13
3.1 Archeologische waarden	13
3.2 Ondergrondse bouwhistorische waarden	14
4 Archeologische verwachting	16
4.1 Bestaande verwachtingskaarten	16
4.2 Gespecificeerde archeologische verwachting	16
5 Conclusies en advies	18
5.1 Conclusies	18
5.2 (Selectie)advies	18
Literatuur en geraadpleegde bronnen	20
Bijlagen	
1 Archeologische perioden	
2 AMZ-cyclus	
Kaartbijlagen	
410759-ARCHIS Gegevens uit ARCHIS	

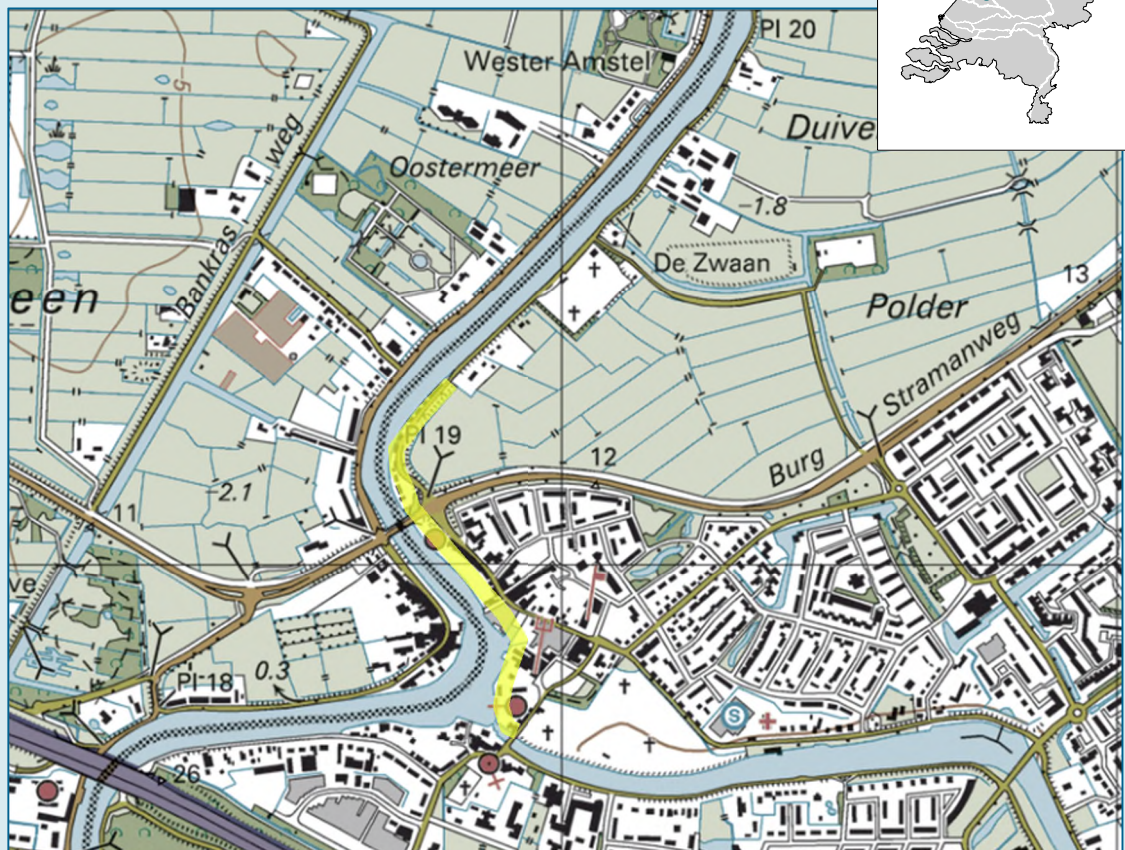
Administratieve gegevens

Projectnummer Antea Group 410759
OM-nummer 4010190100
Provincie Noord-Holland
Gemeente Ouder-Amstel
Plaats Ouderkerk aan de Amstel
Toponiem Hoger Einde / Amstel

Kaartblad 25G
Coördinaten projectgebied Hoger Einde Noord (deelgebied 1):
N 121800/479348 Z 121723/479089
projectgebied Hoger Einde Zuid (deelgebied 2):
NW 121734/479077 ZO 121922/478882
projectgebied Kerkstraat (deelgebied 3):
N 121922/478882 Z 121915/478690

Opdrachtgever Waternet
Uitvoerder Antea Group
Datum uitvoering juli 2016
Projectteam R. Fens (archeoloog)
J. Tolsma (projectleider archeologie)
Vrijgave conform KNA I. Vossen (senior KNA-archeoloog)
Bevoegd gezag gemeente Ouder-Amstel

Beheer documentatie Antea Group

Afbeelding 1. Uitsnede topografische kaart 1:25.000 met ligging plangebied (gele lijn, niet op schaal).

Samenvatting

In juli 2016 heeft Antea Group in opdracht van Waternet een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in voorbereiding op de dijkverbetering in Ouderkerk aan de Amstel, gemeente Ouder-Amstel. De hoogte en/of ligging van de huidige dijken of waterkeringen voldoen niet meer op een traject tussen de brug van de Kerkstraat tot en met het Hoger Einde Noord. De voorgenomen plannen tot dijkverbetering kunnen schade toebrengen aan de in de bodem aanwezige archeologische resten. Het archeologisch onderzoek vindt in eerste instantie plaats in de onderzoeksfase van dit plan en dient daarna in het kader van de omgevingsvergunning.

Deelgebied 1 Hoger Einde Noord (dijk)

Het Hoger Einde Noord behoort niet tot de oorspronkelijke kern van Ouderkerk: in 1821 stond alleen net ten noorden van het plangebied een huis aan de dijk. In de loop van de negentiende eeuw ontwikkelde zich echter een bewoningslint langs het Hooger Einde Noord. In het noorden van het plangebied zijn resten van een vermoedelijke eendenkooi te verwachten.

Deelgebied 2 Hoger Einde Zuid (Amstelkade) en Deelgebied 3 Hoger Einde Zuid tot Kerkstraatbrug (Amstelkade)

Deelgebied 2 en 3 behoren beide tot een door het Rijk aangewezen beschermd dorpsgezicht. Er is sprake van een vastgestelde cultuurhistorische en archeologische waarde.

De bebouwde strook langs de Amstel ligt in zijn geheel iets hoger dan de weilanden achter Ouderkerk en langs de kade ligt geen dijk. De bebouwing langs de Amstel ligt met de voorzijde aan de straatkant. Aan de Amstelkade bevond zich dus de achtertuin. Op de kadastrale kaart uit 1821 zijn aan het water meerdere theekoepels, boothuizen of dergelijke bouwwerken te vinden. Aan de ligging van de kade lijkt in de loop van de afgelopen twee eeuwen weinig te zijn veranderd.

Op basis van de huidige gegevens blijkt dat de voorgenomen dijk- en kadeverbeteringen geen bodemverstoring met zich mee brengen. In deelgebied 1 zal de bestaande dijk tot enkele decimeters worden opgehoogd en in de deelgebieden 2 en 3 worden de bestaande kades vervangen door stalen damwanden. Op grond hiervan wordt geadviseerd het plangebied wat betreft het aspect archeologie vrij te geven ten behoeve van de voorgenomen dijk- en kadeverbetering.

Indien de plannen zodanig wijzigen of indien de uitvoeringswijze bij het plaatsen van de damwanden zodanig zal plaatsvinden dat hierbij toch bodemverstoringen zijn te voorzien (> 100 m² conform regels bestemmingsplan), zal alsnog archeologisch vervolgonderzoek moeten worden verricht. Omdat het plangebied ter plekke van deelgebieden 2 en 3 deel uitmaakt van een AMK-terrein, is al sprake van een gewaardeerde vindplaats. Inventariserend veldonderzoek (in de vorm van boringen of proefsleuven) is hiermee niet (meer) noodzakelijk. Vervolgonderzoek zal dan moeten bestaan uit het archeologisch begeleiden van de graafwerkzaamheden of het uitvoeren van een archeologische opgraving. Een archeologische opgraving heeft vanuit archeologisch oogpunt in principe de voorkeur boven een begeleiding, maar een begeleiding is mogelijk vanuit het oogpunt van de praktische uitvoerbaarheid te verkiezen (het zal waarschijnlijk gaan om graafwerkzaamheden in een smalle sleuf, deels aan de waterkant).

1 Inleiding

In juli 2016 heeft Antea Group in opdracht van Waternet een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in voorbereiding op de dijkverbetering in Ouderkerk aan de Amstel, gemeente Ouder-Amstel. De hoogte en/of ligging van de huidige dijken of waterkeringen voldoen niet meer op een traject tussen de brug van de Kerkstraat tot en met het Hoger Einde Noord. De voorgenomen plannen tot dijkverbetering kunnen schade toebrengen aan de in de bodem aanwezige archeologische resten. Het archeologisch onderzoek vindt in eerste instantie plaats in de onderzoeksfase van dit plan en dient daarna in het kader van de omgevingsvergunning. Het gemeentelijk archeologische beleid en regelgeving daaromtrent wordt toegelicht in paragraaf 2.3.

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Het resultaat is een standaardrapport met een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, de omvang, datering en eventuele (mate van) versterking van archeologische waarden binnen het plangebied. Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt een advies uitgebracht over de eventuele vervolgstappen met betrekking tot de archeologie in het plangebied. Voor de AMZ-cyclus zie bijlage 2.

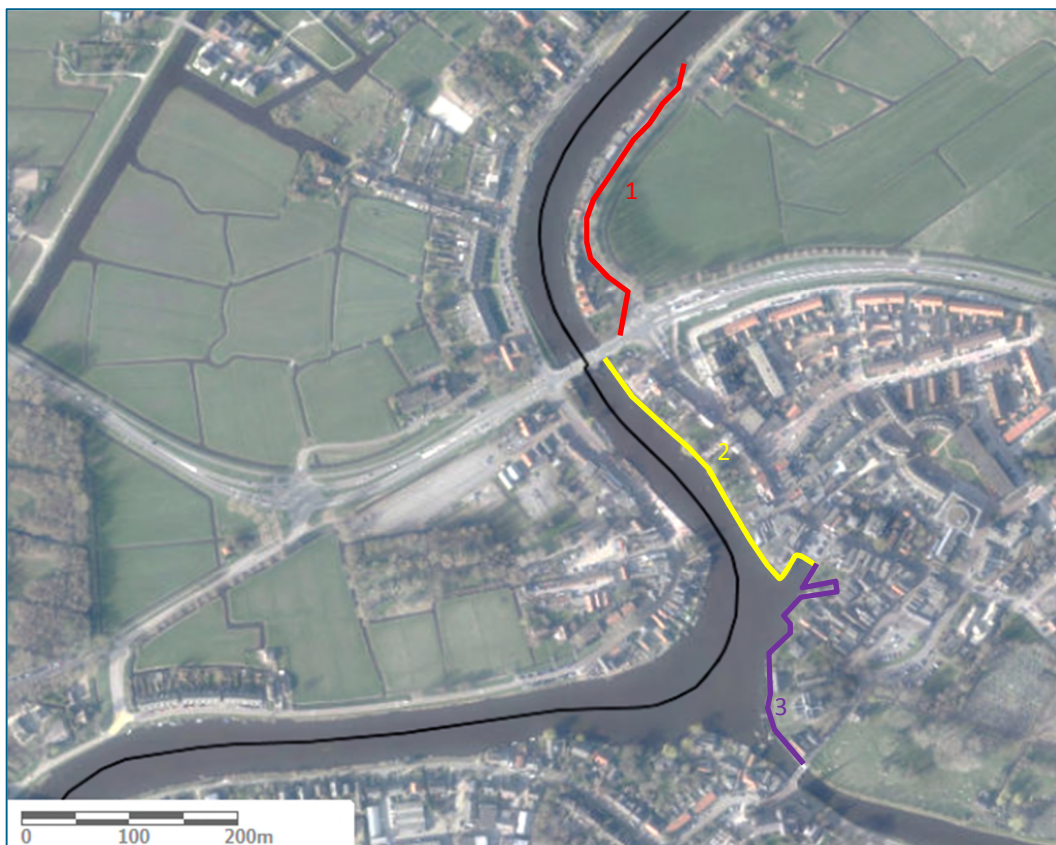
Dit bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3.

2 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied

Het plangebied ligt aan de rechteroever van de Amstel in de dorpskern van Ouderkerk aan de Amstel (gemeente Ouder-Amstel, provincie Noord-Holland). Het plangebied betreft het dijktracé met de projectnaam 'Dorpskern-Ouderkerk' dat als project uit drie deelgebieden bestaat. Eén deel van het dijktracé loopt langs het Hoger Einde Noord over een lengte van circa 285 m vanaf de brug met de provinciale weg (Burgemeester Stramanweg; N522) noordwaarts (rode lijn op afb. 2). Het betreft hier nadrukkelijk niet de straat Hoger Einde Noord zelf, maar het ten oosten ervan en evenwijdig eraan gesitueerde, relatief lage dijklichaam waarop een fiets- en voetpad is gelegen. Het tweede deelgebied van het project loopt vanaf de genoemde brug zuidwaarts langs de Amstel en evenwijdig aan het Hoger Einde Zuid over een lengte van circa 310 m (gele lijn op afb. 2). Het derde deelgebied betreft de bestaande dijk vanaf het einde van het tweede deelgebied tot aan de brug aan de Kerkstraat over een lengte van circa 270 m (paarse lijn op afb. 2).

Ten behoeve van dit rapport zijn bovengenoemde deelgebieden van noord naar zuid genummerd als deelgebied 1, 2 en 3 (afb. 2).

Afbeelding 2. Dijktracé deelgebied Hoger Einde Noord (deelgebied 1, rode lijn), deelgebied Hoger Einde Zuid (deelgebied 2, gele lijn) en de Amstelkade parallel aan de Kerkstraat (deelgebied 3, paarse lijn).

Voor het in beeld krijgen van archeologische of historische waarden is in dit bureauonderzoek een onderzoeksgebied aangehouden dat landschappelijk en archeologisch vergelijkbaar is met dat van het plangebied. Het onderzoeksgebied betreft een strook van circa 500 m rondom het plangebied.

2.2 Huidig en toekomstig gebruik

Huidig gebruik plangebied

Waterkerende dijk, grasland, berm (deelgebied 1). Kade, tuin, verharding (deelgebied 2 en 3).

Consequenties toekomstig gebruik

Het project bevindt zich nog in de planfase, waardoor de precieze (bodem)ingrepen nog niet bekend zijn. Bovendien zullen de definitieve plannen mogelijk worden aangepast op basis van de resultaten van de diverse deelonderzoeken die in deze fase van het project worden uitgevoerd (waaronder onderhavig onderzoek).

In deelgebied 1 zal de bestaande dijk, waarop alleen een fiets- en voetpad is gelegen, beperkt worden opgehoogd (tot enkele decimeters). Vooralsnog kan ervan worden uitgegaan dat hierbij geen bodem verstorende werkzaamheden worden uitgevoerd.

In deelgebied 2 zullen bodemingrepen plaatsvinden aan de huidige kade. Het plan gaat uit van vervanging van de huidige, veelal beschadigde kade met een stalen damwandbeschoeiing. Ook in deelgebied 3 zullen bodemingrepen plaatsvinden aan de huidige kade. Hier is echter al een damwandbeschoeiing aanwezig. Deze zal worden verwijderd en vervangen door een nieuwe. In beide gevallen kan worden aangenomen dat bodemverstoring minimaal zal zijn.

2.3 Archeologisch beleid en regelgeving

Gemeente

In de actuele bestemmingsplannen van de gemeente Ouder-Amstel zijn dubbelbestemmingen voor waarde archeologie opgenomen.

Deelgebied 1 ligt in bestemmingsplan Buitengebied-Noord (vastgesteld 2014). Er is geen dubbelbestemming waarde archeologie aanwezig ter plaatse van het plangebied. Volgens de toelichting op het bestemmingsplan is de zonering van de dubbelbestemming archeologisch verwachtingsgebied gebaseerd op de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Noord-Holland. Wel is het zuidelijk deel van het deelgebied (tot circa 50 m vanaf de provinciale weg) nog onderdeel van een archeologisch monument (AMK-terrein 14548, terrein van hoge archeologische waarde). Deze AMK-status houdt in principe in dat er in de bodem behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn, maar dit gegeven is niet in het bestemmingsplan verwerkt.

Deelgebied 2 en 3 liggen in bestemmingsplan Ouderkerk aan de Amstel (vastgesteld 2013). Bij het toekennen van dubbelbestemmingen voor archeologische waarden of verwachtingen is de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Noord-Holland gebruikt. Deze kaart is als informatiekaart 'Landschap en Cultuurhistorie' in te zien op de website van de provincie Noord-

Holland.¹ Daarnaast zijn hiertoe de AMK en IKAW² geraadpleegd. Deelgebied 2 en 3 liggen in de kern van Ouderkerk en hierin zijn archeologische en cultuurhistorische waarden sterk met elkaar verbonden en voor het bebouwde gebied langs de Amstel is zowel een dubbelbestemming waarde archeologie als waarde cultuurhistorie aanwezig. Deelgebied 2 en 3 liggen ook beide in eerdergenoemd AMK-terrein 14548.

Afgezien van de oostelijke 15 m van het tracé ligt deelgebied 2 volledig in dubbelbestemming waarde-archeologie. Ook deelgebied 3 ligt vrijwel geheel in dubbelbestemming waarde-archeologie. Volgens de regels in dubbelbestemming waarde archeologie (artikel 19) wordt vergunning enkel verleend na overleg van een rapport aan de gemeente waarin de archeologische waarde van het gebied is vastgesteld. Een onderzoek is verplicht bij bodemwerkzaamheden (inclusief ophogen of aanbrengen van verharding) met een omvang die groter is dan 100 m². Een algemeen geldende vrijgestelde verstoringsdiepte is niet aan de orde. Een uitzondering kan echter worden gemaakt voor ingrepen die onder het normaal onderhoud of gebruik vallen.

De ingrepen in deelgebieden 2 en 3 overschrijden de vrijgestelde grenzen. De omgevingsvergunning kan worden verleend als de archeologische resten kunnen door archeologisch onderzoek zijn veiliggesteld, of als de archeologische resten door het nemen technische maatregelen in de bodem kunnen worden beschermd, en als de ingreep te kwalificeren is als normaal onderhoud.

In deelgebied 1 is deels een AMK-terrein van hoge archeologische waarde aanwezig. De Rijksdienst adviseert gemeenten om archeologische monumenten planologisch te beschermen, dat wil zeggen op te nemen in bestemmingsplannen. Het AMK-terrein is echter niet in het bestemmingsplan opgenomen. Verder archeologisch onderzoek is in principe niet nodig.

Provincie

Het plangebied ligt niet in een gebied dat door de provincie is aangewezen als provinciaal archeologisch belang. Wel ligt het plangebied gedeeltelijk (deelgebied 1) in het gebied Veenrivierenlandschap. De provincie heeft ten aanzien van archeologie de volgende algemene beleidslijn geformuleerd: *De provincie Noord-Holland gaat uit van een ontwikkelingsgerichte benadering; ook tegenwoordige ruimtelijke ontwikkelingen vormen het landschap. Het gaat erom dat hierbij zorgvuldig wordt omgegaan met de bestaande (historische) kenmerken van het landschap. De provincie Noord-Holland wil dat de gelaagdheid van het landschap wordt meegenomen bij ruimtelijke ontwikkelingen.*³

2.4 Landschappelijke situatie

Het onderzoeksgebied is gelegen in het westelijk veengebied dat grotendeels tot stand is gekomen in het Holoceen. Tot in de vroege middeleeuwen maakte het deel uit van een groot veengebied achter de strandwallen dat slechts op enkele plaatsen werd doorsneden door rivieren, met aan weerszijden stroken bosveen en rietveen.

Doordat zich in het begin van het Holoceen nog geen kustlijn met strandwallen en duinen had kunnen ontwikkelen bestond een groot deel van het westen van Nederland uit een

¹ <https://maps.noord-holland.nl/>

² Archeologische monumenten-kaart en Indicatieve kaart archeologische waarden (beide bronbestanden van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed).

³ <https://maps.noord-holland.nl/> (beleidslijn bij archeologische gebieden Veenrivierenlandschap en Overig)

overstromingsgebied waarin mariene afzettingen werden gevormd (wad- en getijdenafzettingen, Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer). Door de getijdenwerking zijn de jongste holocene veenafzettingen (Basisveenlaag) en soms ook de top van de pleistocene zanden vaak geërodeerd en liggen de mariene afzettingen van het Laagpakket van Wormer direct op het pleistocene zand.

Vanaf ongeveer 5000 tot 3000 voor Chr. ontwikkelde zich langs de kust een strandwallensysteem. Door de vorming van de strandwallen kreeg de zee steeds minder invloed op het achterliggende land en ontwikkelde zich een lagune waarin op grote schaal veenvorming kon optreden. Op het Laagpakket van Wormer kon zich een meters dikke veenlaag (Hollandveen Laagpakket) ontwikkelen.

Delen van het veengebied zijn tijdens latere invloeden van de zee weggeslagen. Het onderzoeksgebied is hiervan gespaard gebleven en heeft tot de late middeleeuwen deel uitgemaakt van het veengebied. Het veengebied werd doorsneden door diverse rivieren en veenstroompjes. Eén van deze riviertjes is de Amstel, die langs het plangebied is gelegen. Kenmerkend voor deze riviertjes is dat het afgevoerde water weinig sediment bevatte waardoor zich nauwelijks oeverwallen hebben gevormd.

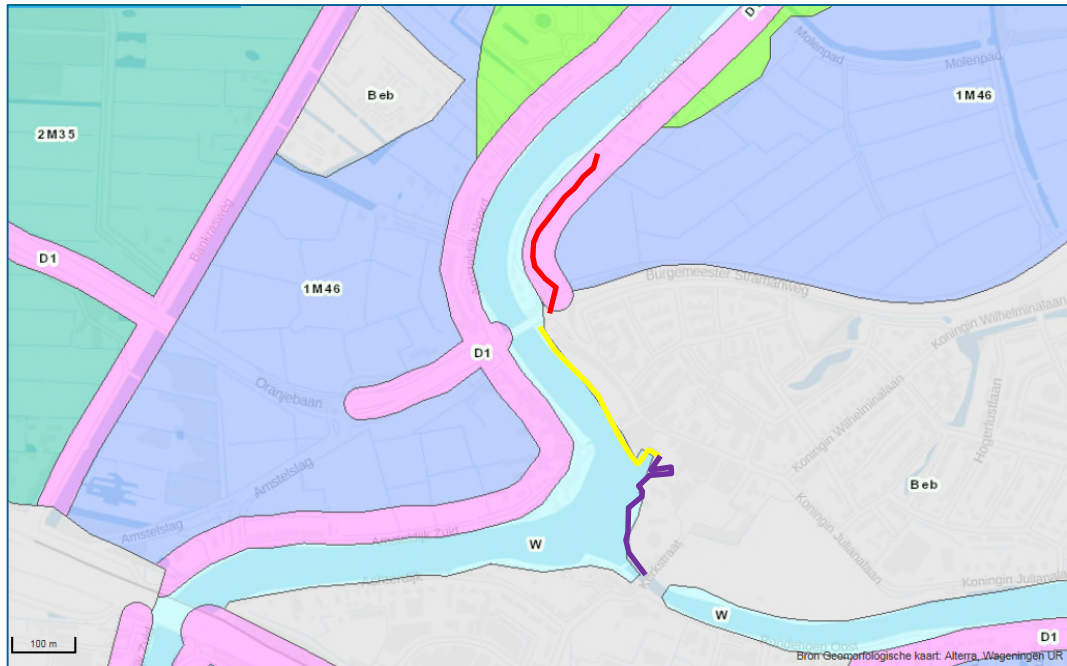
De ontginning van het veen rondom Amsterdam is in de late middeleeuwen begonnen, vanaf de 11^e eeuw. In eerste instantie werden langgerekte percelen landbouwgrond aangelegd vanaf de Amstel. Grote delen van het veengebied werden vanaf circa 1500 na Chr. afgegraven of gebaggerd voor turfwinning.

Geomorfologie en AHN

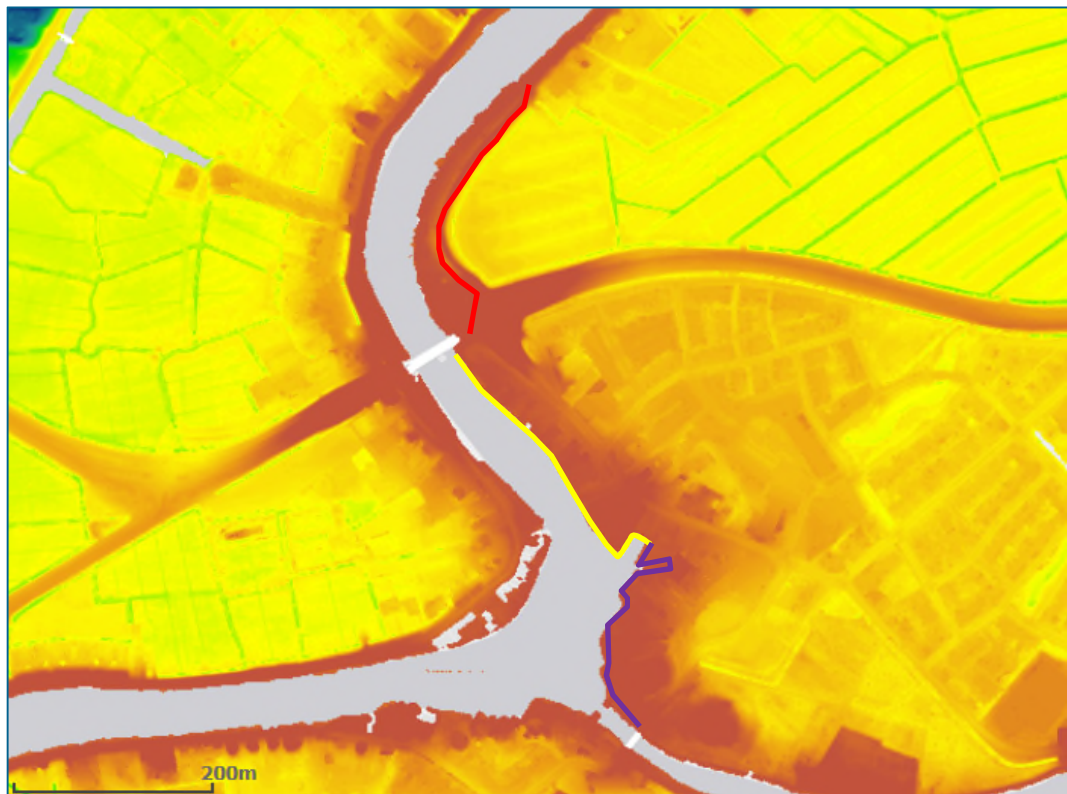
De Amstel stroomt door een voormalig veengebied dat op de geomorfologische kaart van Nederland (1:50.000) is geclassificeerd als ontgonnen veenvlakte (code 1M46; afb. 3). Enkele honderden meters ten westen van het plangebied is al geen veen meer aanwezig in de bodem; dit gebied is geclassificeerd als vlakte van getij-afzettingen (code 2M35). Langs de Amstel, ten noorden van het plangebied, zijn rivier-inversieruggen aanwezig (code 3K26). De inversieruggen zijn oude rivierbeddingen die door het inklinken van het veen eromheen in plaats van laaggelegen, relatief hooggelegen delen van het reliëf vormen. Het grootste deel van het plangebied is geclassificeerd als bebouwd; het is echter mogelijk dat Ouderkerk ook deels op een rivier-inversierug ligt. Op de hoogtekkaart op basis van het AHN is de hogere ligging van de bebouwde strook langs de Amstel zichtbaar (afb. 4). Dit duidt mogelijk op de aanwezigheid van een inversierug, al moet daarnaast rekening worden gehouden met menselijke ophoging gedurende enkele eeuwen van bewoning.

Op de gedetailleerde weergave van het AHN⁴ met *shaded relief* zijn geen bijzonderheden herkend die zouden kunnen duiden op bedekte, kleinschalige ondergrondse structuren. Wel is hieruit duidelijk dat er geen sprake is van een afzonderlijke dijk aan de waterkant, maar dat het volledige bouwvlak van de huidige (en historische) bebouwing langs de Amstel een verhoogde ligging heeft.

⁴ AHN-viewer (AHN.nl)

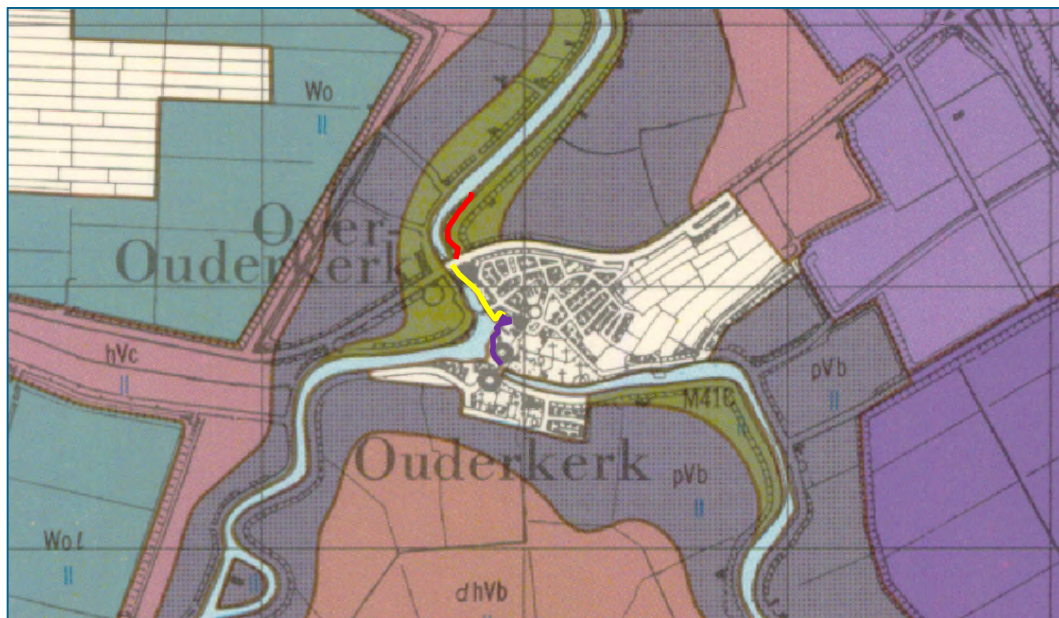
Afbeelding 3. Uitsnede uit de geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 met plangebied. (bron: cultureelerfgoed.nl / Alterra).

Afbeelding 4. Uitsnede uit het Actueel Hoogtebestand Nederland 2, met plangebied (bron: AHN.nl)

Bodem en grondwater

De bodem in het plangebied is grotendeels niet geclassificeerd vanwege de aanwezige bebouwing. Langs dit deel van de Amstel komt echter voornamelijk kalkarme drechtvaaggrond voor, bestaande uit zware klei (code M41C met grondwatertrap II).

Afbeelding 5. Uitsnede uit de bodemkaart 1:50.000, kaartblad 250 (bron: Stiboka)

2.4.1 Historische situatie en mogelijke verstoringen

Bewoningsgeschiedenis

Ouderkerk ligt op het samenvloeiingspunt van de veenrivieren Bullewijk en Amstel. Deze veenrivieren met hun bescheiden oeverwallen en oude inversieruggen waren relatief geschikt voor bewoning in een verder moerassig gebied. Vanwege bevolkingstoename werd vanaf de 10e eeuw na Chr. het veengebied op instigatie van de bisschop van Utrecht ontgonnen, eerst vanaf de oevers van de Vecht. Later, vanaf de 11e eeuw, ook in Amstelland, vanaf de oever van de Amstel en haar zijrivieren.⁵

Ouderkerk vervulde een bestuurlijk en kerkelijke centrumfunctie voor het Amstelland. Archeologisch opgravingen in de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw hebben aangetoond dat op de plaats van de huidige Hervormde Kerk van Ouderkerk middeleeuwse en grotere voorgangers hebben bestaan (zie afb. 6). Iets ten oosten van het plangebied, onder de Joodse begraafplaats, bevinden zich mogelijk nog de resten van een kasteel van de heren van Aemstel.

In de Gouden eeuw boden de oevers van de Amstel plaats aan buitenhuizen. Ook aan het Hoger Einde (Zuid) ontstond een aaneensluitende rij burgerwoningen die met de voorzijde naar de weg staan en met de achtergevel en tuin aan de Amstel. De brug over de Amstel (provinciale weg) is op zijn huidige plaats aangelegd in 1938.⁶ De oude brug, gelegen ter hoogte van deelgebied 2, is op den duur afgebroken; wel functioneert hier nog een kleine veerdienst.

⁵ Abrahamse et al., 2012.

⁶ www.historischamstelland.nl

De oude brug functioneerde ook als tolbrug. Het samenkomen van weg- en rivierverkeer tussen Amsterdam, Amstelland en het Rijnland maakte Ouderkerk ook een knooppunt voor de vracht- en passagiers(beurt)vaart.

Afbeelding 6. Uitsnede uit de kaart van 1636 met globale ligging deelgebied 2 (deels) deelgebied 3. Noorden links op kaart.

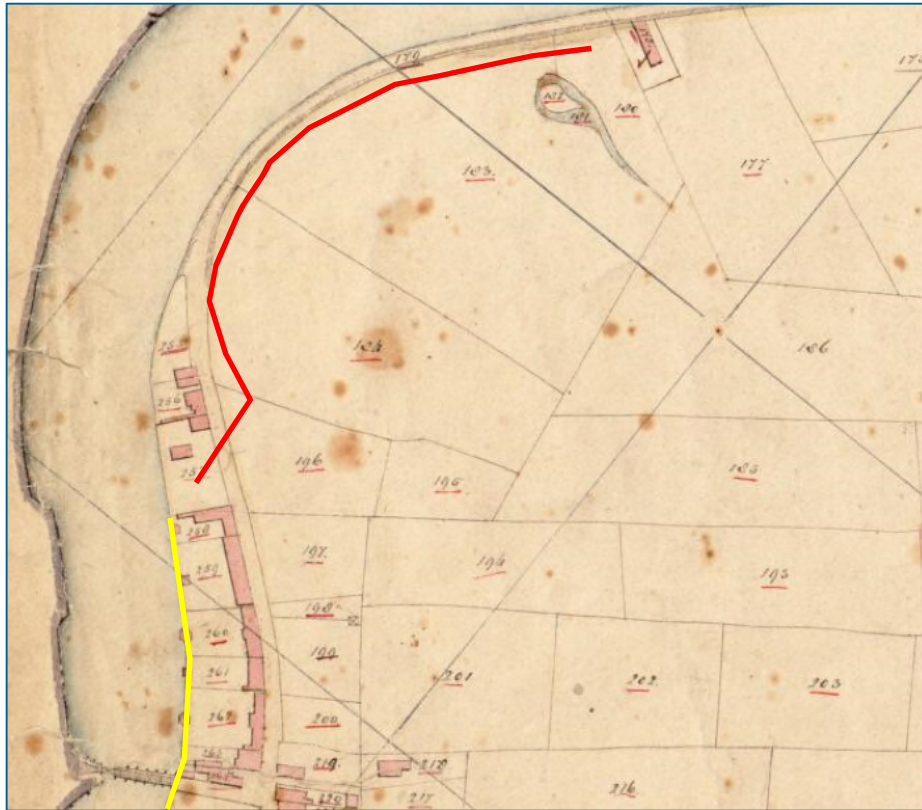
Historische situatie

Op het kadastraal minuutplan, sectie C, blad 1 en 2, uit 1821 toont een bovenaanzicht van Ouderkerk dat in grote lijnen vergelijkbaar is met het huidige situatie (afb. 7-8).

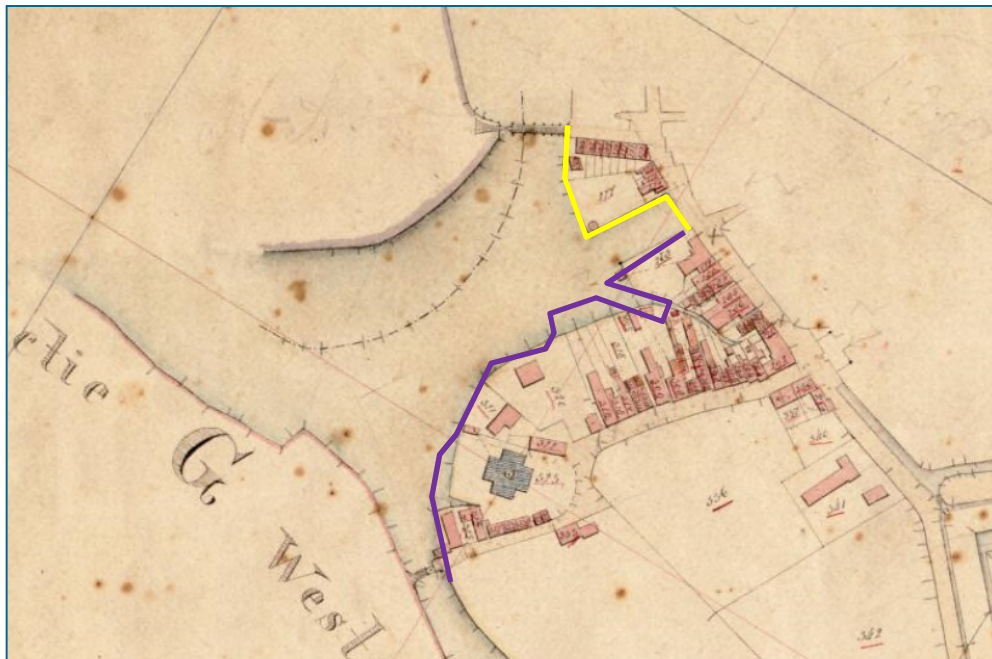
Ter plaatse van deelgebied 1 (Hoger Einde Noord) komt op dat moment nog nauwelijks bebouwing voor. Aan de dijk staat een huis met erf dat (volgens de aanwijzende tafelen) in bezit was van Mozes Mendes da Costa (afb. 7). Nabij dit huis bevindt zich een waterpartij met eiland die kadastraal niet nader genoemd zijn dan 'water en weiland', op dat moment in het bezit van Pieter Meyers. Gezien de vorm zal het hier zeer waarschijnlijk een (voormalige) eendenkooi betreffen. De waterpartij is aan het huidige maaiveld niet meer zichtbaar.

De kade van de Amstel in deelgebied 2 bevindt zich op de achtererven van de huizenrij aan het Hoger Einde Zuid (afb. 7-8). Op de kade bevinden zich meerdere kleine bouwwerken die niet met kadastraal nummer zijn aangeduid. Het gaat vermoedelijk om theekoepels en mogelijk ook om boothuizen. De hoekwoning bij het rechthoekige haventje op het eind van de plangedeelte 2 is het huis van de Schout. Ter hoogte van de (huidige) Brugweg lag in 1821 een brug over de Amstel.

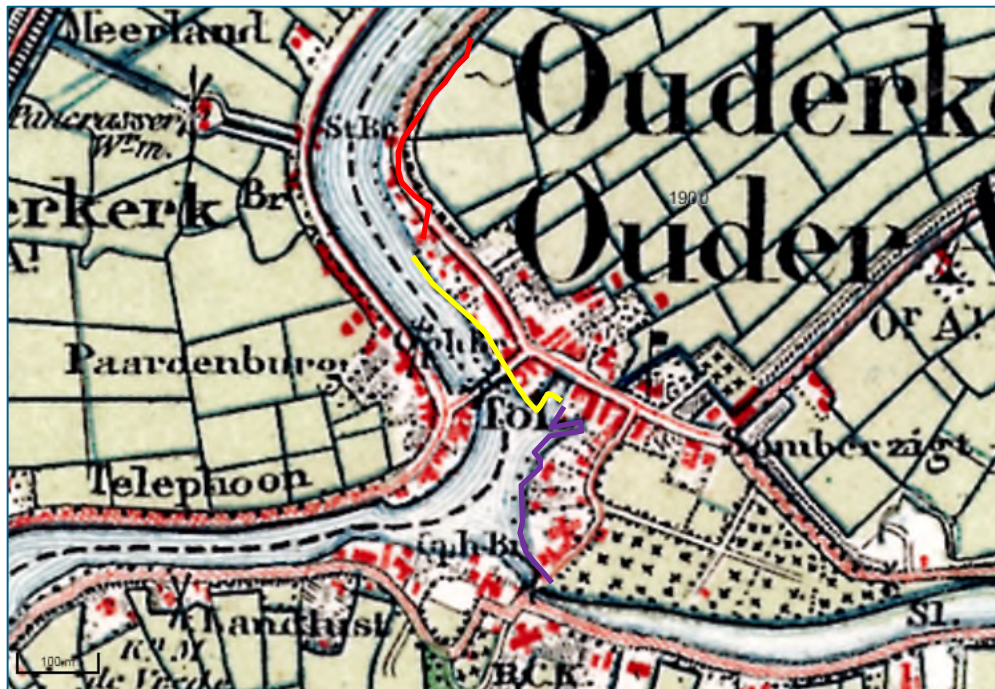
In deelgebied 3 liggen de huizen ook met de voorzijde aan de weg gericht, maar ook daar liggen enkele bouwwerken aan de kade (afb. 8). Tegen de brug over de Bullewijk, ten zuiden van de Nederlands Hervormde kerk ligt het brughuis, in bezit van het 'thesaurie van Amsterdam'.

Afbeelding 7. Uitsnede uit het kadastraal minuutplan, gemeente Ouden Amstel, sectie C, blad 1, met deelgebied 1 en 2 (gedeeltelijk) (bron: cultureelerfgoed.nl).

Afbeelding 8. Uitsnede uit het kadastraal minuutplan, gemeente Ouden Amstel, sectie C, blad 2, met deelgebied 2 (gedeeltelijk) en 3 (bron: cultureelerfgoed.nl).

Afbeelding 9. Uitsnede uit het Bonneblad circa 1900 (bron: cultureelerfgoed.nl).

Op de topografische kaart, het Bonneblad uit circa 1900 is de oorspronkelijk (tol)brug nog te zien ter plaatse van de Brugweg (afb. 9). De bebouwing aan het Hoger Einde (Noord) is ten opzichte van de situatie uit 1821 uitgebreid in noordelijke richting: de bebouwing houdt halverwege de bocht van de Amstel op. Van de eendenkooi of vijverpartij in deelgebied 1 is nog een klein restant (kronkelige sloot) aanwezig.

Mogelijke verstoringen

De kadefijn is vermoedelijk gedurende de tien eeuwen bewoningsgeschiedenis lichtelijk gewijzigd en vele malen vervangen of hersteld. In theorie zal de buitenbocht van de Amstel (deelgebied 3) hieraan het meest onderhevig zijn geweest. Ter plaatse van de weilanden in deelgebied 1 kunnen sporen van vervening aanwezig zijn.

3 Bekende waarden

3.1 Archeologische waarden

Uit het Archeologische Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed zijn de bekende archeologische waarden in een omtrek van ongeveer 500 m rondom het plangebied opgevraagd. Het betreft archeologische monumenten (AMK-terreinen), archeologische waarnemingen (zoals vondsten) en meldingen van eerdere archeologische onderzoeken (zie kaart 410759–ARCHIS in de kaartenbijlage).

Gegevens uit ARCHIS: AMK-terreinen

Het grootste deel van het plangebied, ruwweg de volledige bebouwde kern van Ouderkerk zoals aanwezig op historische kaarten (geheel deelgebied 2 en 3 en zuidelijk deel van deelgebied 1) ligt in AMK-terrein 14548.

AMK-nr	Waarde	Complex	Datering (begin)	Datering (eind)
14548	hoge archeologische waarde	bewoningskern Ouderkerk a/d Amstel	middeleeuwen laat A	nieuwe tijd C

Tabel 1. AMK-terreinen binnen onderzoeksgebied (bron: ARCHIS).

Gegevens uit ARCHIS: archeologische waarnemingen

De waarnemingen zijn gedaan bij archeologische opgravingen in de Nederlands Hervormde kerk van Ouderkerk (bij deelgebied 3). De opgravingen vonden plaats in 1952 en 1961 door het Instituut voor Pre- en Protohistorie (Amsterdam). Hierbij werden voorgangers van de huidige kerk ontdekt uit de 12e en 13e eeuw. Onder de oudst gevonden begravingen bevinden zich boomkistgraven.

Waarneming 43077 betreft waarnemingen bij de sloop van een oud huis aan de Amsteldijk. In en bij het huis zijn bouwkundige en archeologische resten aangetroffen uit de 17e eeuw (bouwphase van het huis).

Ten slotte zijn er bij een veldkartering (OM-nr 5154) in 1986 vele tientallen verspreide resten gevonden van archeologische resten uit voornamelijk de late middeleeuwen. Het betreft vondsten zonder aanduiding van complex. De afzonderlijke waarnemingen zijn in onderstaande tabel niet uitgesplitst.

Waarnemingsnr	Complex	Aard	Datering
33963	kerk	funderingen	late middeleeuwen – nieuwe tijd
33963	graf	doodskist	late middeleeuwen – nieuwe tijd
33964	aardewerk	kogelpot en geglazuurd steengoed	late middeleeuwen en nieuwe tijd
43077	huis	vloer, muurwerk, erfscheiding, etc.	nieuwe tijd B
[behorend bij OM-nr. 5154]	onbekend	onbekend	vroege middeleeuwen D – late middeleeuwen

Tabel 2. Archeologische waarnemingen binnen onderzoeksgebied (bron: ARCHIS)

Gegevens uit ARCHIS: eerdere onderzoeken

Bij een uitgebreid booronderzoek (OM-nr. 5154) aan de overzijde van de Amstel zijn diverse vondsten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd gedaan. In de dorpskern van Ouderkerk hebben ook enkele onderzoeken plaats gehad, bijvoorbeeld ter plaatse van de brug (provinciale weg) over de Amstel (archis3-nr 3993774100), Hoger Einde Zuid nr. 22 (OM-nr. 43210), Prins Hendriksstraat

nr. 6 (OM-nr. 66960) en aan de oostzijde van de Kerkstraatbrug (OM-nr. 58129 en 54507). De adviezen en toelichtingen bij het uitgevoerde archeologisch onderzoek (voor zover bekend) wijzen erop dat vervolgonderzoek vrijwel altijd nodig is.

OM nr	Jaartal	Uitvoerder	Wat	Aard	Advies
5154	1986	RAAP	ABO	diverse vondsten	diverse
25439	2007	RAAP	ABU	onbekend	onbekend
399377 4100	2016	Grontmij	ABU	onbekend	onbekend
43210	2010	ADC	ABO	historische bebouwingslint	archeologisch begeleiden van bodemingrepen/sloop
58129	2013	RAAP	ABU	mogelijke bewoningsresten	verkennend booronderzoek
24507	2008	Vestigia	ABU	onbekend	onbekend
66960	2015	Bureau voor Archeologie	ABU	onbekend	onbekend

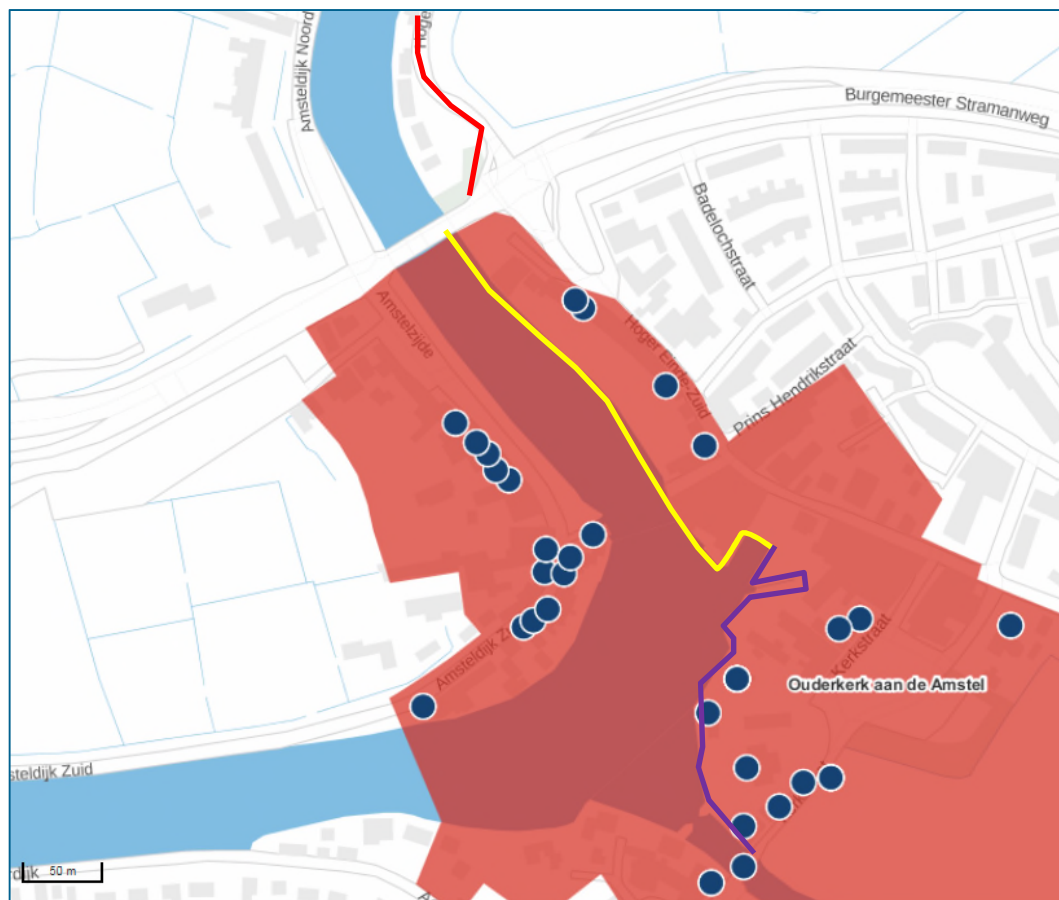
Tabel 3. Eerder uitgevoerde onderzoeken binnen onderzoeksgebied (bron: ARCHIS).

3.2 Ondergrondse bouwhistorische waarden

Ouderkerk aan de Amstel is een door het Rijk aangewezen beschermd dorpsgezicht sinds 1990, aanwijzing 1456 (afb. 10). In de toelichting staat dat de aanwijzing van Ouderkerk tot beschermd dorpsgezicht voornamelijk is gericht op de bescherming van de kern, gezien vanaf het water. Binnen dit dorpsgezicht bevinden zich ook enkele tientallen gebouwde Rijksmonumenten. De bovengrondse cultuurhistorische waarden zijn sterk verbonden met de ondergronds aanwezige (archeologische) waarden. Het is daarom niet toevallig dat het AMK-terrein 14548 grotendeels overlapt met het beschermd dorpsgezicht. De aanwijzing beschermd dorpsgezicht is in het bestemmingsplan vertaald in de dubbelbestemming waarde - cultuurhistorie.

In het plangebied komen (buiten de door het Rijk aangewezen monumenten) geen provinciale monumenten voor.⁷

⁷ Informatiekaart Cultuurhistorie en Landschap van Noord Holland

Afbeelding 10. Beschermd dorpsgezicht (rode arcering) en gebouwde Rijksmonumenten (bron: cultureelerfgoed.nl)

4 Archeologische verwachting

4.1 Bestaande verwachtingskaarten

IKAW

De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is voor het plangebied geen geschikte verwachtingskaart en wordt om die reden niet gehanteerd.

Provinciale verwachtingskaart

De informatiekaart cultuurhistorie en landschap⁸ van de provincie Noord-Holland toont geen bijzondere archeologische objecten in het plangebied. Het betreft hier dan ook niet specifiek een archeologische verwachtingskaart.

Gemeentelijke verwachtingskaart

De gemeente Ouder Amstel beschikt niet over een gemeentelijke verwachtingskaart.

4.2 Gespecificeerde archeologische verwachting

Vanaf het begin van het Holoceen maakt het onderzoeksgebied deel uit van een getijdengebied waarbij erosie van het pleistocene zand is opgetreden. Na het sluiten van de kustlijn ongeveer halverwege het Holoceen werd op grote schaal veenvorming mogelijk en maakte het plangebied deel uit van een grootschalig veengebied. Het gebied is tot die tijd nagenoeg ongeschikt geweest voor bewoning. Duidelijke vondsten uit de prehistorie zijn in de omgeving van het plangebied niet bekend. De eerste archeologische vondsten uit het plangebied dateren uit de stichtingsperiode van Ouderkerk in de 11e eeuw na Chr. Nadien is er continu bewoning geweest.

Datering

Voornamelijk sporen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd kunnen worden verwacht in het plangebied. Het is niet geheel uitgesloten (maar is vooralsnog niet uit onderzoeken gebleken) dat op de plaats van het huidige Ouderkerk ook in de ijzertijd/Romeinse tijd bewoning heeft plaatsgevonden.

Complextype

Resten van boerderijen en akkers (middeleeuwen) (deelgebied 1, 2 en 3), burgerwoningen met tuin en theehuis of boothuis (nieuwe tijd) (deelgebied 2 en 3), oude resten van de dijk (ophoging) of kadebeschoeiing aan de Amstelzijde (deelgebied 1, 2 en 3), mogelijke eendenkooi (nieuwe tijd) (noordzijde deelgebied 1, Hoger Einde Noord). Tevens zijn maritieme resten te verwachten in het water van de Amstel, bijvoorbeeld van aanlegsteigers, beschoeiingen, dempingen (afvaldumps), en resten van de oude brug ter hoogte van de Brugstraat. Resten van scheepsvaart en handel (beurtvaart) in vorm van scheepswrakken en handelswaar in het water of langs de kade (deelgebied 2, 3) zijn ook niet uit te sluiten.

Omvang

De omvang van de complextypen betreft naar verwachting enkele tientallen tot honderden vierkante meters.

⁸ <https://maps.noord-holland.nl/>

Diepteligging

De nederzettingsterreinen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd liggen aan of direct onder het huidige maaiveld. Door grondaanvullingen aan de kade kunnen resten echter ook op grotere diepte liggen. Eventuele sporen uit de late ijzertijd, Romeinse tijd bevinden zich naar verwachting ook binnen 1,0 m onder het maaiveld.

Locatie

In deelgebied 2 en 3 zijn de bewoningsresten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd langs de gehele Amstel te verwachten. In deelgebied 1 zijn resten van akkers, bewoning en eendenkooi aan de binnenzijde van de dijk te verwachten. Resten van de oude brug zijn in het verlengde van de Brugstraat te verwachten (deelgebied 2).

Uiterlijke kenmerken

Uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd kunnen ophogingslagen (waaronder ook dijklichamen), beschoeiingen, scheepsresten, funderingen van gebouwen, kelders, (water)putten en dichtgegooide sloten, greppels en kuilen worden verwacht. Vondsten bestaan hierbij uit aardewerk, botmateriaal, glas en bouw materiaal, maar in eventuele diepe sporen of natte context ook uit organisch materiaal zoals hout en huid. Ook zijn resten van erfafscheidingen en perceel sloten of afwateringssloten te verwachten. Eventuele vondsten en sporen uit de ijzertijd en Romeinse tijd zullen naar verwachting losse fragmenten betreffen.

Mogelijke verstoringen

Zie paragraaf 2.4.1

5 Conclusies en advies

5.1 Conclusies

Deelgebied 1 Hoger Einde Noord (dijk)

Het Hoger Einde Noord behoort niet tot de oorspronkelijke kern van Ouderkerk: in 1821 stond alleen net ten noorden van het plangebied een huis aan de dijk. In de loop van de negentiende eeuw ontwikkelde zich echter een bewoningslint langs het Hooger Einde Noord. In het noorden van het plangebied zijn resten van een vermoedelijke eendenkooi te verwachten.

Deelgebied 2 Hoger Einde Zuid (Amstelkade) en Deelgebied 3 Hoger Einde Zuid tot Kerkstraatbrug (Amstelkade)

Deelgebied 2 en 3 behoren beide tot een door het Rijk aangewezen beschermd dorpsgezicht. Er is sprake van een vastgestelde cultuurhistorische en archeologische waarde.

De bebouwde strook langs de Amstel ligt in zijn geheel iets hoger dan de weilanden achter Ouderkerk en langs de kade ligt geen dijk. De bebouwing langs de Amstel ligt met de voorzijde aan de straatkant. Aan de Amstelkade bevond zich dus de achtertuin. Op de kadastrale kaart uit 1821 zijn aan het water meerdere theekoepels, boothuizen of dergelijke bouwwerken te vinden. Aan de ligging van de kade lijkt in de loop van de afgelopen twee eeuwen weinig te zijn veranderd.

5.2 (Selectie)advies

Op basis van de huidige gegevens blijkt dat de voorgenomen dijk- en kadeverbeteringen geen bodemverstoring met zich mee brengen. In deelgebied 1 zal de bestaande dijk tot enkele decimeters worden opgehoogd en in de deelgebieden 2 en 3 worden de bestaande kades vervangen door stalen damwanden. Op grond hiervan wordt geadviseerd het plangebied wat betreft het aspect archeologie vrij te geven ten behoeve van de voorgenomen dijk- en kadeverbetering.

Indien de plannen zodanig wijzigen of indien de uitvoeringswijze bij het plaatsen van de damwanden zodanig zal plaatsvinden dat hierbij toch bodemverstoringen zijn te voorzien (> 100 m² conform regels bestemmingsplan), zal alsnog archeologisch vervolgonderzoek moeten worden verricht. Omdat het plangebied ter plekke van deelgebieden 2 en 3 deel uitmaakt van een AMK-terrein, is al sprake van een gewaardeerde vindplaats. Inventariserend veldonderzoek (in de vorm van boringen of proefsleuven) is hiermee niet (meer) noodzakelijk. Vervolgonderzoek zal dan moeten bestaan uit het archeologisch begeleiden van de graafwerkzaamheden of het uitvoeren van een archeologische opgraving. Een archeologische opgraving heeft vanuit archeologisch oogpunt in principe de voorkeur boven een begeleiding, maar een begeleiding is mogelijk vanuit het oogpunt van de praktische uitvoerbaarheid te verkiezen (het zal waarschijnlijk gaan om graafwerkzaamheden in een smalle sleuf, deels aan de waterkant).

Ook voor vrijgegeven (delen van) plangebieden bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Op grond van artikel 5.10 van de Erfgoedwet dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Minister (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:

telefoon 033-4217456). Een vondstmelding bij de gemeentelijk of provinciaal archeoloog kan ook.

Antea Group
Heerenveen, september 2016

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Abrahamse, J.E. et al., 2012: De grote ontginning, in J.E. Abrahamse, M. Kosian & E. Schmitz (red.), *Atlas Amstelland. Biografie van een landschap*. Uitgeverij Toth, Bussum.

Barends et al., 1986: *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.

Berendsen, H.J.A., 2004 (4^e druk): *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

Kaarten

- Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, STIBOKA/Alterra, Wageningen
- Grote Historische Atlas (1830-1855), Wolters Noordhoff, Groningen
- Geomorfologische kaart 1:50.000, Alterra, Wageningen
- Kadastrale kaarten 1811-1832 (<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>)
- Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>)

Internet

- ahn.maps.arcgis.com
- beeldbank.cultureelerfgoed.nl
- www.aardeopdekaart.nl
- www.archis.cultureelerfgoed.nl
- www.atlasleefomgeving.nl
- www.pdok.nl
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.topotijdreis.nl
- <http://www.historischamstelland.nl/>

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN
T. (0513) 63 43 13
E. ivo.vossen@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

ISSN: 1570-6273

Copyright © 2016

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Disclaimer

Antea Group aanvaardt op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van archeologisch (voor)onderzoek.

Bijlage 1: Archeologische perioden

Bijlage 1: Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewoners-geschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (*homo sapiens*) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk. Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen. Vuursteenmateriaal uit de bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **ijzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (*celtic fields*). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

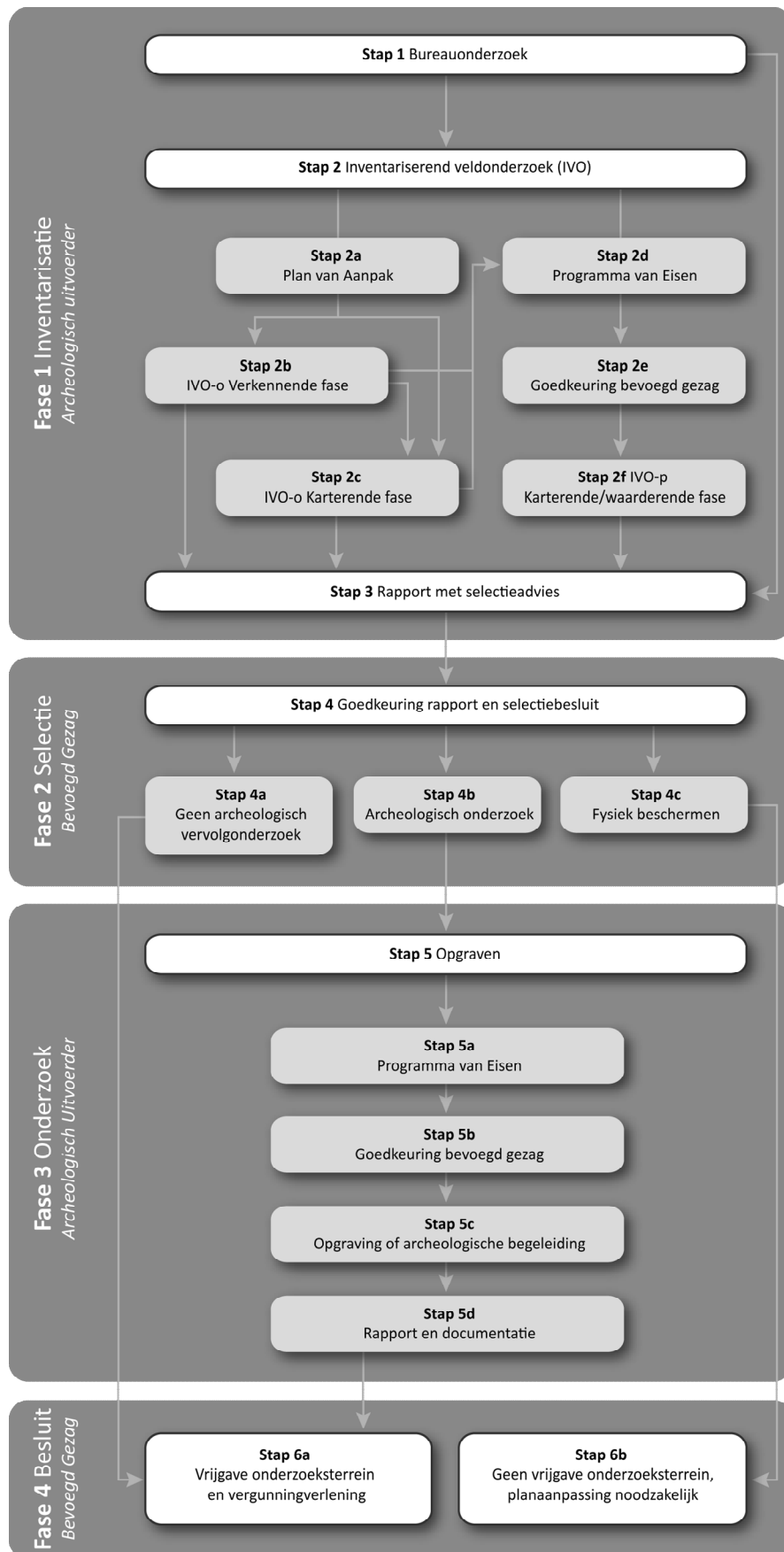
Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde *limes* werden langs de Rijn *castella* (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de **middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de vroege middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdlieden. Vanaf de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **nieuwe tijd**.

Bijlage 2: Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Schema Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Verklarende woordenlijst Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Archeologische begeleiding (STAP 5c)

Een archeologische begeleiding wordt uitgevoerd wanneer proefsleuven of en opgraving niet mogelijk zijn door bijvoorbeeld civieltechnische beperkingen.

Archeologische indicatoren

Hiermee worden aanwijzingen in de bodem bedoeld die duiden op menselijke activiteiten in het verleden, zoals aardewerkscherven, houtskool, botmateriaal, vondstlagen, etc.

Archis

Archeologisch informatiesysteem voor Nederland. Een digitale databank met gegevens over archeologische vindplaatsen en terreinen.

Bureauonderzoek (STAP 1)

Het bureauonderzoek is een rapportage waarin een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel wordt opgesteld aan de hand van geomorfologische en bodemkaarten, de Archeologische Monumentenkaart (AMK), het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS), historische kaarten en archeologische publicaties.

Fysiek beschermen (STAP 4c)

De archeologische resten blijven in de bodem behouden door bijvoorbeeld planaanpassingen.

Geofysisch onderzoek

Meetapparatuur brengt archeologische verschijnselen in de bodem driedimensionaal in kaart zonder te boren of te graven. Dit kan bijvoorbeeld door radar-, weerstandsonderzoek of elektromagnetische metingen.

Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Dit model geeft op detailniveau voor het plangebied aan wat aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of een inventariserend veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode is om eventueel aanwezige archeologische resten aan te tonen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) (STAP 2)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek worden archeologische waarden in het veld geïnventariseerd en gedocumenteerd. Waar is wat in de bodem aanwezig? De inventarisatie kan bestaan uit een inventariserend veldonderzoek-overig (door middel van een booronderzoek, veldkartering en/of geofysisch onderzoek) en/of een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. Wat de beste methode is, hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats.

Inventariserend veldonderzoek - overig (IVO-o) (STAP 2b of 2c)

Bij een inventariserend veldonderzoek - overig door middel van boringen (IVO-o) worden boringen gezet door middel van een handboor of guts.

Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven (IVO-p) (STAP 2f)

Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar aanwijzingen zijn voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Verkennende fase (STAP 2b)

Wanneer bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om een gespecificeerd verwachtingsmodel op te stellen, wordt een inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd. In deze fase wordt onderzocht of de bodem nog intact is, wat de bodemopbouw is en hoe deze invloed heeft gehad op de locatiekeuze van de mens in het verleden. Het onderzoek is bedoeld om kansarme zones om archeologische resten aan te treffen uit te sluiten en kansrijke zones te selecteren voor vervolgonderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt meestal uitgevoerd door middel van boringen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Karterende fase (STAP 2c of 2f)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek - karterende fase wordt het plangebied systematisch onderzocht op de aanwezigheid van archeologische sporen en/of vondsten. De intensiteit van onderzoek is groter dan in de verkennende fase, bijvoorbeeld door een groter aantal boringen per hectare of door het aanleggen van proefsleuven.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Waarderende fase (STAP 2f)

Tijdens de waarderende fase wordt aangegeven of de aangetroffen archeologische vindplaatsen behoudenswaardig zijn. Dat betekent dat de aard, omvang, datering, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats(en) wordt vastgesteld. Wanneer de waardering van de archeologische resten laag is, hoeft geen verder archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Het plangebied wordt 'vrijgegeven'. Wanneer de resten behoudenswaardig zijn, wordt in eerste instantie behoud in situ (ter plekke in de bodem) nagestreefd. Wanneer dit door de voorgenomen ontwikkelingen niet mogelijk is, wordt vervolgonderzoek uitgevoerd in de vorm van een opgraving of archeologische begeleiding. Vaak wordt deze fase gecombineerd uitgevoerd met het inventariserend veldonderzoek karterende fase.

Opgraving (STAP 5c)

Wanneer door de toekomstige ontwikkelingen aanwezige archeologische resten in de bodem niet behouden kunnen worden, wordt een opgraving uitgevoerd. Tijdens de opgraving worden archeologische resten gedocumenteerd, gefotografeerd en bestudeerd. Hierdoor wordt informatie over het verleden zo goed mogelijk vastgelegd en behouden.

Plan van Aanpak (PvA) (STAP 2a)

Voor een booronderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) noodzakelijk. Het PvA beschrijft hoe het veldwerk wordt uitgevoerd en uitgewerkt.

Programma van Eisen (PvE) (STAP 2d of 5a)

Voor het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek - proefsleuven, archeologische begeleiding of opgraving is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk. Het PvE beschrijft het doel, vraagstelling en uitvoeringsmethode van het archeologisch onderzoek. Dit document wordt beschouwd als basisdocument voor archeologisch veldonderzoek waarmee de inhoudelijke kwaliteit gewaarborgd wordt. Het PvE wordt goedgekeurd door het bevoegd gezag (gemeente, provincie of het rijk).

Quickscan

In een quickscan wordt geïnventariseerd of en waar archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd.

Selectieadvies (STAP 3)

In het selectieadvies wordt op archeologisch inhoudelijke argumenten het advies gegeven welke delen van het plangebied vrijgegeven kunnen worden voor verdere ontwikkeling en welke delen behouden of opgegraven moeten worden.

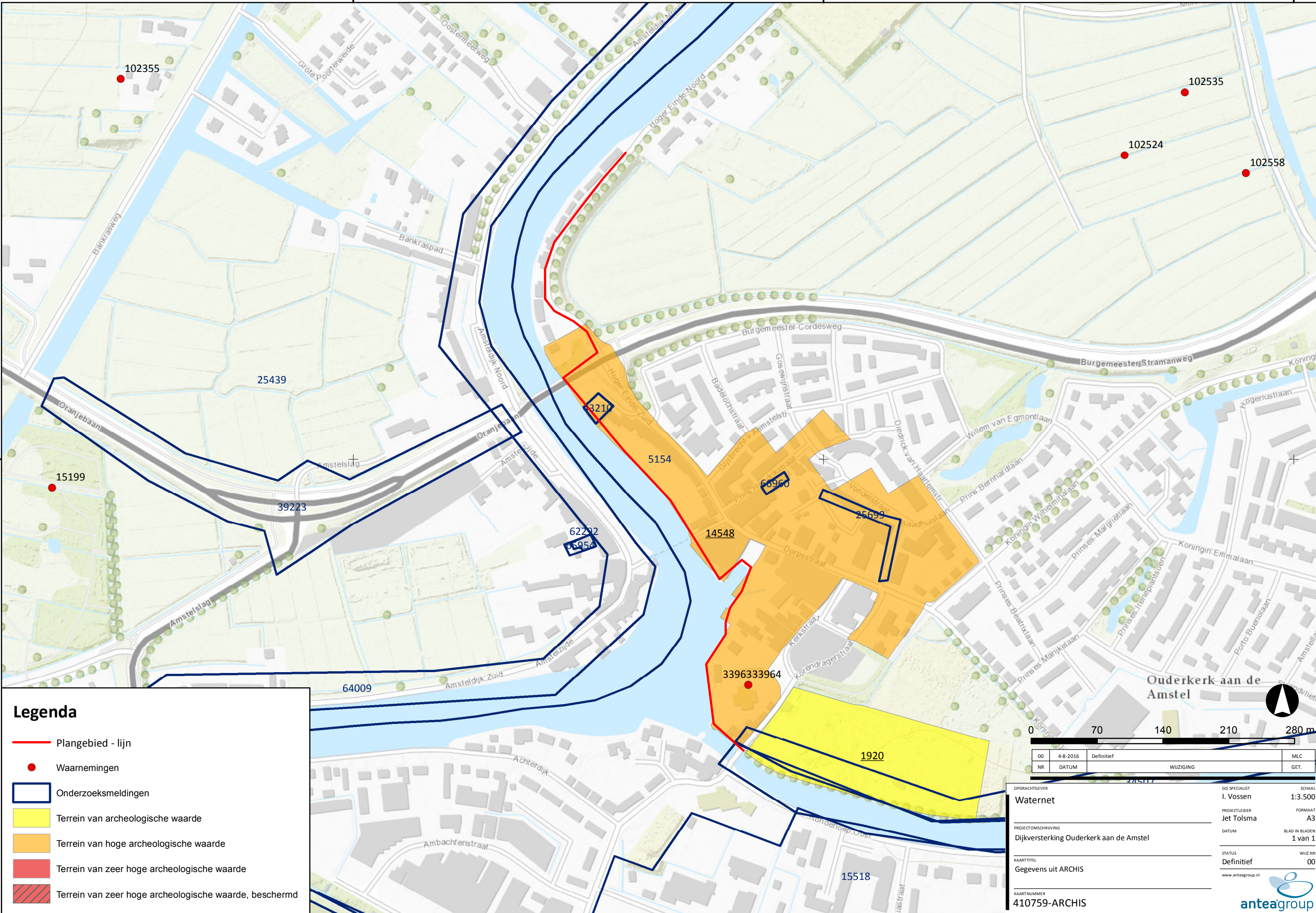
Selectiebesluit (STAP 4)

De bevoegde overheid (gemeente, provincie of soms het rijk) geeft op basis van het selectieadvies aan welke maatregelen genomen worden. De bevoegde overheid kan van het selectieadvies afwijken indien zij dat nodig acht.

Veldkartering

Bij een veldkartering wordt het plangebied systematisch belopen om archeologische oppervlaktevondsten te verzamelen.

Kaartbijlagen

Legenda

- Plangebied - lijn
- Waarnemingen
- Onderzoeksmeldingen
- Terrein van archeologische waarde
- Terrein van hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

00	4-8-2016	Definitief	MLC
NR	DATUM	WIJZIGING	GET.

OPRACHTGEVER Waternet	GIS SPECIALIST I. Vossen	SCHAAL 1:3.500
PROJECTLEIDER Jet Tolsma	FORMAAT A3	BLAD IN BLADEN 1 van 1
PROJECTOMSCHRIJVING Dijkversterking Ouderkerk aan de Amstel	DATUM	WIZ.NR 00
KAARTTITEL Gegevens uit ARCHIS	STATUS Definitief	www.anteagroup.nl
KAARTNUMMER 410759-ARCHIS		